

IZHAJA VSARI DAN

Vsi ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Pevski št. 7. v prodajo po 3 n. (6 stot.) v mnogih sobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, St. Petru, Paestolu, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolmini, Ajdovščini, Dornberga itd. Zastarele št. po 5 n. (10 stot.)
GLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 malena. CENE: Trgovinske in obrtne oglase po 3 st. mm, smarnice, zahvale, poslanice, oglase denarnih zavodov po 30 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka naslednja vrsta K 2. Mali oglasi po 3 stot beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelček uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za vsa leta 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez dopolnane naročnine, se uprava ne ozira.
 Naročnina na nedeljske izdaje „EDINOSTI“ stane: vsakega letno K 5-20, pol leta 2-60
 Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopi si ne vračajo.
 Naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lista.
 UREDNIŠTVO: ulica Giorgie Galatti 18 (Narodni dom)
 Izdajatelj in odgovorni urednik STEFAN GODINA. Lastnik konzorcij lista „Edinost“. — Nastanila tiskarna konzorcija lista „Edinost“ v Trstu, ul. Giorgie Galatti št. 18.
 Peščno-hranilnični račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

BRZOJAVNE VESTI.

Senzacijonelna aretacija.

x GORICA 21. — Včeraj, v ponedeljek zvečer sta bila aretirana in odvedena v zapore odvetnik dr. Raimund Luzzatto in bivši državni poslanec Alfred Lenassi. Enega so aretirali na ulici, drugega v stanovanju. Ti aretaciji sta v zvezi s krahom banke populare. Lenassi je bil nje predsednik, Luzzatto pa pravni konzulent. — Ta vest je vzbudila silno senzacijo, in danes se po mestu ne govori o drugem, nego o tej aretaciji. Laške liberalce je zadela ta novica kakor bomba, osobito zato, ker smo na pragu deželnozborskih volitev. Med Lahji vlada konsternacija.

Češki deželni zbor.

PRAGA 21. Viši deželni maršal princ Lobkovic je otvoril sejo ob 12. uri popoldne. V svojem nagovoru je izrazil željo, naj bi bilo zasedanje deželnega zbora blagotono za mir in gospodarski napredek dežele.

Viši deželni maršal je pozval zbornico, naj za konstituiranje kurij izvoli veriškacijski odelček. Posl. Pacher je izjavil v imenu nemških poslancev, da se isti glasom sklepa skupnega shoda nemških deželnih poslancev ne udeležijo konstituiranja kurij. — Na to je viši deželni maršal zaključil sejo. Prihodnja seja se naznači plemenim potom.

PRAGA 21. — Konferenca načelnikov vseh deželnozborskih strank, ki se je danes ob 2. in pol uri popoldne sestala, je trajala do 4^{3/4} ure. Ker se ni moglo doseči sporazumljenja, je bila prihodnja seja določena na petek.

PRAGA 21. Po plenarni seji deželnega zbora so se konstituirale posamične kurije. Nemški poslanci se niso udeležili, vendar so bili izvoljeni v predsedstvo kurij.

Vladne predloge v češkem deželnem zboru za pomirjenje narodnostnega spora.

PRAGA 21. V deželnem zboru je vlada vložila štiri predloge, ki naj bi bili predgovor za pomirjenje narodnega konflikta v deželi. Deželni zbor se ima najprej baviti z onim predlogom, ki namerava spremembo deželnega reda v svrhu konstituiranja deželnega odbora.

Gornjeavstrijski deželni zbor.

LINC 21. — Deželni zbor je bil danes odprt. Med doblimi vlogami se nahaja tudi predlog glede določitve nemškega učnega jezika v gornjeavstrijski šolah in nemškega uradnega jezika v uradnem prometu gornjeavstrijskih avtonomnih oblastij.

Dr. Wexlerje v avdijski pri cesarju.

BUDIMPEŠTA 21. „Ogr. biro“ poroča z Dunaja: Cesar je danes predpoludne vsprejel ministerskega predsednika dr. Wexlerja v avdijski, ki je trajala tri četrt ure. Do odločitve ni prišlo.

Boji v Severni Afriki.

MELILA 20. Dve koloni pod vodstvom generalov del Real in Toward ste ob 7. uri zjutraj odšli, da operirate proti Beni Sicarju in Frajani. — Ob 7. uri so fort prišli streljati proti Beni Sicarju. Ob 8. uri sta omenjeni koloni pričeli prodirati in streljati na

sovrzne predstraže. Streljanje je trajalo do 2. ure popoldne.

MELILA 20. Uradno se poroča: Kolone generalov del Real in Toward sta zasedle Cap Huerta. Sovražnik je izgubil mnogo ljudi. Španci so izgubili samo enega vojaka, 28 jih je bilo pa ranjenih. Vojne ladje so podpirale operacije na kopnem.

MADRID 21. Uradno poročajo iz Melile 20. t. m. ob 10. uri 45 min. zvečer. V zapadu operujoče kolone so se polastile dveh vasil. Sovražnik, ki je bil zelo močan, je imel velike izgube. Španci so izgubili 16 mož, 70 jih je bilo ranjenih.

RUSIJA.

PETROGRAD 21. Sklenjeno je, da se na Kaspijskem morju osnuje flotilja topničark in torpedovk.

SRBIJA.

BELIGRAD 21. Glavni odelček napredne stranke je sklenil, voditelju stranke Stojanu Novakoviću dati na voljo, da ostane toliko časa v koalicijskem kabinetu, dokler je to po njegovem mnenju za deželo koristno.

BELIGRAD 21. — Ministarski svet je sklenil plačati vse dolge prince Jurja in nakazati mu letno sponažo 100.000 dinarjev. Potem zapusti princ Srbijo.

BELIGRAD 21. — Prihodnjo nedeljo bo javna dražba za gradnjo nove skupščinske palače. Palača bo stala okolu 2 milijona dinarjev.

Dunaj 21. — Grška kraljica Olga je danes zjutraj z princem Krištofom odpotovala v Trst.

Dunaj — Cesar je podelil državnemu kancelarju Bethmann-Hollwegu veliki križ Štefanovega reda ter mu je to odlikovanje izročil osebno.

Dunaj 21. Glasom brzozavnega poročila se vojne ladje „Nadvojvoda Karol“, „Friederik“, „Maks“ in „Pandur“ dne 20. t. m. iz Aleksandrije priplule v Pulo. Na ladjah vse zdravo.

Celovec 21. Deželni zbor koroški se je danes sestel.

New-York 21. Silen vihar je napravil včeraj veliko škodo v obmorakih okrajih Mississipi, Louisiane in Floride. Ponemrečilo je baje tudi mnogo ljudi.

Solnograd 21. Umrl je finančni ravnatelj dvorni svet. Anton Mroczenki vsled zavžitja strupenih gob.

III. shod narodno-radikal. dijaštva.

(Tretji dan in zaključek).
 Ljubljana 20. 9. 1909.

V soboto popoldne se je nadaljevala debata o jugoslovanskem vprašanju. Med drugimi je govoril tov. Černič o trijalizmu in ter ga priporočal. K besedi se je oglasil Hrvat tov. Novak, ki je menil, da trijalizmu že radi tega ne more zaupati, ker prihaja iz vladnih krogov. Zato moramo biti previdni. Zaključil je z besedami: Timeo Danaos et dona ferentes!

Sklepno besedo je imel referent tovariš Korun, ki je reasumiral izvajanja debatantov:

Kmalu je obstala pred majhno kočo v ribiškem predmestju.

„Mama, prišla sem!“
 „Dobro, da si že tu, Amanda, ker strah me je že bilo.“
 Povečerjali ati —
 „Mamma, ti ne veš, kako me on ljubi!“

Zdrznila se je starka in kakor kamen jej je leglo na srce.
 „Mlada si še, neizkušena. Ne veruj jim, tem mladim umetnikom, ne veruj —“
 Spomnila se je svojih mladih burnih dnij, in solza se jej je zasvetila na udrtem licu.
 „A Riccardo ni med njimi, mama, ni! Morda so taki drugi, tisti na galeriji morda! A Riccardo ni tak...“

Na morje je bila mesečina in ovila vse v svilen pajčolan. In začarele so krvave luči in hrepenele za srečo.
 „Pri meni je bil stari Alfonso. Rabi te za neko sliko, hodila boš k njemu.“
 Zbudila se je pesem na gondoli in zatrepotala tja do okna:

Vorrei bracciar tui capelli neri...
 Le labbia tue, gli occhi tuoi severi...
 Morir —

„Ne, mama, ne! Rajše k nobenemu!“
 In sopes se je zdrznila starka in zamrmrala.

Taka sem bila jaz, taka si ti! Pazi, Amanda pazi!

Luč v kotu pred Madonino podobo je zatrepotala in sence na steni so se sganile.

Dasi so nazori glede pravno-politične strani jugoslovanskega vprašanja zelo različni, smo si v tem vendar vsi edini, da je skupnost možna na kulturnem in gospodarskem polju. Vsaj elementi, ki so enakih političnih nazorov, naj se združijo; n. pr. vse jugoslovanske napredne stranke. Govornik je ob tej priliki polagal Srbom, Hrvatom in Bolgarom na srce, naj se pridno bavijo se slovenskimi razmerami, izlasti z našim narodno-obrambenim bojem. Zgodilo se je, žalibog, že, da neki hrvatski dijak, niti ni vedel, da sta „Schulverein“ in „Südmark“, napadalni društvi. Zgodilo se je tudi, da je prinesel neki hrvatski klerikalni list inserat Südmarke. To so sicer redki pojavi, vendar bi se ne dogajali, ako bi se naši jugoslovanski tovariši bolj bavili z našimi razmerami.

Sledil je na to referat tov. Zormana: o umetniški vzgoji. Glavne misli bi bile sledeče:

Za umetniško vzgojo je treba skrbeti že v otroških letih. V to bi bila poklicana šola, da že pri otroku vzbujajo estetski čut in zmisel za umetnost. To se, žalibog, ne dogaja, ker manjka večkrat tudi učitelju umetniške izobrazbe. Naravno je torej, da slovenski dijak ne more biti umetniško globlje izobražen. Tudi naše ljudstvo ima male ali nič umetniškega čuta. Po njegovih sobah vise slike raznih fabriških produktov, ki nimajo z umetnostjo ničesar opraviti. Umetniški čut bo treba vzgojiti, kar je možno. Združijo se naj v to vsi poklicni faktorji in naj posvetijo temu vprašanju vse svoje moči. Tudi v našem ljudstvu moramo enkrat vzbuditi smisel za umetnost, ako hočemo biti res kulturne narod.

V debati je predlagal starejšina Ribnikar, naj bi se ustanovila nekaka zadruga, ki bi imela namen pospeševati umetnost in jo demokratizirati.

Odločno mu je nasprotoval tov. Šmalc. Umetnost je že sama na sebi nekaj aristokratskega, se ne daja demokratizirati, najmanj pa potem zadrug.

S tem je bil dneveni red iscrpljen. Radi pozne ure se je čitanje resolucij preneslo na prihodnji dan t. j. nedeljo.

Zvečer se je vršil v istih prostorih starješinski večer v proslavo 40-letnice dunajske „Slovenije“. Udeležilo se je večera veliko številno starješina, med temi državna in deželna poslanca Ivan Hribar in dr. O. Rybař, nadalje deželni poslanci: dr. Oražen, dr. Švigelj, dr. Ivan Tavčar, dr. Triller, dr. Wilfan (iz Radovljice) in dr. Kukovec (iz Štajerskega). Govorili so od strani starješin: dr. Grošelj, dr. Kukovac, dr. Molč, dr. Rybař, dr. Tavčar in dr. Triller. Od strani dijaštva so govorili t. t. Svore, Bruničko, Krivic, Hanžik in drugi. Ves večer je vladala najlepša animiranost in nepriključna zabava. Došlo je več brzozjavk, med temi ona čeških svetilj. profesorjev: Ortine, Foustke in Masaryka.

Konec shoda.

Nedeljski predpoludan je bil posvečen čitanju resolucij, iz katerih povzamamo sledeče: Dijaštvu se priporoča trdno organizacijo ter temeljitost študij kulturnih, gospodarskih in političnih ved in delavskega vprašanja. Glede narodno-obrambenega vprašanja se

Tako je bilo dan za dnevom, a nekega dne je bilo drugače.

„Čitaj, Amanda!“
 Prebledela je in s trepetajočo roko prijela za pismo — — — nevesta te čaka — pripravljeno — je vse. — Pridi nemudoma — — —
 „Ah, kaj je to, Riccardo? Zakaj mi nisi prej povedal tega?“
 „Nisem mogel, nisem smel!“
 Spustila je pismo in onemogla sedla na stol.

„Ne hodi, Riccardo, ne hodi!“
 „Moram!“
 „Ali najino razmerje je bilo grešno.“
 „Ah, Amanda, ne govori tega! Saj te tako ljubim!“
 „Kaj poreče mati? S čim se bovi življali? Izgine lepota iz obraza, Riccardo, izgine vse.“
 „Pustiti ti denar, kolikor ga tukaj imam. Potem ti bom pošiljal. Amanda, odpusti!“
 „Neurečnej.“
 In planila je skozi vrata z razdirjanim obupanin srcem.

Le par centesimov sem dobila! Moj Bog!

Zaječala je upognjena žena z otrokom v naročju na sredi Ponte Rossa. Svetiljke pri ograji so le slabo svetile. Malo pasantov je bilo. Šel je kdo mimo in jo pogledal zaničljivo, brezbrizno. In čitala je v teh pogledih:
 „Sad greha — —“

pozdravlja ustanovitev — obrambnega društva „Branibor“ in privatno ljudstvo štetje. Jugoslovansko vprašanje: Nar. rad. dijaštvo želi najozjnih stikov med jugoslov. naprednim dijaštvom in pozivlja eksekutivno radikalnega dijaštva, naj stopi v zvezo s hrvatskim dijaštvom, da se izvrše pripravljala dela. Najodločnejše protestira proti progajanju Srbov na Hrvaškem. V nadaljni resoluciji se zahteva takojšnje ustanovitev slovenskega vseučilišča in ustanovitev srednjih in ljudskih šol ter še posebej pozivlja vse naše drž. poslance, naj vse svoje sile zastavijo v to, da se takoj podržavi Ciril-Methodova šola v Trstu. Nadalje se protestira proti progajanju čeških manjšin na Nižje-avstrijskem.

Čehi so še posebej vsprejeli resolucijo, v kateri izražajo svojo popolno solidarnost se zahtevami narodno-radikalnega dijaštva.

Po soglasno vsprejetih resolucijah se je tov. predsednik spominjal žrtev Adamiča in Lundra in jima zaklical trikratni: Slava! Čemur so se zbrovalci odzvali stoje. Na to se je zahvalil vsem onim, ki so pripomogli k vsepu našega shoda, in prvi vrsti bratom Čehom, Srbom in Hrvatom, pripravljalnemu odboru, g. županu Hribarju, mestni občini ljubljanski, cenj. damama za mnogoštevilno udeležbo in vsem udeležencem. Zaklical je: Na svidenje na IV. nar. rad. shodu in zaključil zborovanje, nakar so vsi udeleženci zapeli „Hej Slovani!“

Tekom svojega bivanja v Ljubljani so Čehi položili vence na Prešernov spomenik in na grob septembrskih žrtev. Darovali so tudi 200 kron za obrambni sklad družbe sr. Cirila in Metoda. F. P.

Deželnozborske volitve na Goriškem.

Dr. Pajer med agitatorji.

Goriški deželni glavar dr. Alojzij Pajer je stopil med agitatorje! V ponedeljek se je vršil v Zagraju volilni shod, ki ga je otvoril deželni glavar Pajer, ki je bil izvoljen tudi predsednikom shoda. Rekel je med drugim, da je prišel med volilce zato, da Furlani operejo letos srmatotni madež, ki so prizadeli volilci lani Lahom s tem, da so izvolili v deželni zbor 6 klerik. posl. Rekel je tudi, da nekdanj ni bilo treba sklicevati shodov, ker da je zadoščalo, da je on namignil iz Gorice in so bili izvoljeni oni poslanci, ki jih je on predlagal, danes pa da je drugače! (Kakor se viči je mož sam izprevidel, da ne pojde več s starim absolutizmom!) Na to je povzel besedo deželni svetnik (torej deželni uradnik) dr. Pettarin in je obširno razlagal program stranke. Da bodo čitatelji vedeli, kaj misli Pajer vse storiti za Furlanijo (seveda s slovenskimi denarji), naj navedemo glavne točke tega programa. Najprej se bo pospeševala živinoreja ter zahtevalo podpor od države. Skoro vse stroške naj prevzame država! Sklene se zakon o splošnem zavarovanju goveje živine z znižanimi premijami (deželni statut pa predvideva zvišanje). Malim živinorejcem se bodo zidali hlevi in živinozdravnika poslovanja prevzame država (?) Pospeša-

Zakrvavelo je njeno srce ob tem pogledu in kriknilo ob bolesti.

„Zakaj si me zapustil, Riccardo, zakaj?“
 Premaknile so se sence na mostu, zatrepotale.

„Kje so tvoje obljube, vse mameče in oživljajoče?“

Jasno je bilo na mesto, a v njenem srcu strašna noč. Kakor bi segalo tisoč rok po njej, jo je tiščalo k ograji. Zahrepenelo je njeno srce, veliko a ranjeno, zahrepenelo je po njem, ki ga je ljubilo z vsemi močmi.

Blizali sta se dve senci.

„Ah kako krásne so Benetke ob takih večerih, Riccardo!“

„Da, cara, preživel sem tu najlepše dni.“

In vtrepotala je žena ob tem glasu.

„Je-li on?“

„Promim mal dar za bolnega otroka.“

Medla luč je obajjala obraz moža ob strani krásne žene.

„Kaj? Ti si tu? Riccardo? Da — ti si!“

Vrgel jej je hitro par centesimov.

„Pojdiva hitro, blazna je!“

Obstala je kakor okamenela. „Da, on je bil — Riccardo! Blazna sem! Pro-kle-ti.“

Pod mostom je lučknila gondola. Pogledal jo je gondoliers in zaklel.

In zamolilo je morje žalostno pesem življenja. Zatrepotala je ta pesem, morda že tisočkrat, tja po njegovih valčkih, tiha in otožna.

PODLISTEK.

Maša Vasiljevna:

Amanda.

Beneška slika.

„Mrak se dela, Riccardo!“
 „Še opazil nisem tega, ljubica.“ Odložil je paleto in prisedel k nji. „In tebe sem tako mučil!“ „Saj zate naredim vse.“
 „Ti dušica.“ In objel jo je strastno.
 „Riccardo!“
 A on jej je izvil dolg, vroč poljub. Ni je hotel izpustiti.
 „Kdaj me boš slikal, jutri, Riccardo?“
 „Jutri popoldne, Amanda, zopet! A pridi gotovo!“
 „Gotovo.“

Odšla je z lahkim korakom in sreča je bila v njenem srcu.

Svetiljke so že bile prižgane, ko je stopila na ulico. Šla je mimo ljudi z veselimi in obupanimi obrazi. Pogledal je kdo, videl srečo v njenih očeh in iz zavisti so se mu zaveščale oči.

Nad Benetke je legla južna noč, tiha in sanjava. „Kako dober je Riccardo!“

Veselo jo je prešinilo in zahrepenela je zopet po poljubih, vročih in strastnih. Šla je po umazanih ulicah, mimo temnih kanalov in ni se bala prežečih sene in temnih postav, ki so lazile za njo.

vala se bode reja prešičev, čebelarstvo in reja kuncov. Preskrbi se za krmo. (Kakor lani, ko so imeli seno gorški fjakarji zastoj!) Odpravilo se bo konkurenca kmetijskih pridelkov. (Najhujšo konkurenco dela pa ravno deželna kmetija v novi norišnici!) Povspeševal se bo ekport domačih vin (kakor lani z znano vinsko prepovedjo!) Iz deželne trtnice se bodo dajale trte po kupni ceni. (Te trte niso nikjer tako drage, kakor tam!) Podeljevala se bodo v večji meri brezobrestna posojila. (Strekljev tozadevni predlog so ravno Lahi vedno pobijali!) Obljubljati se prepovedati ponarejanje vin, posepeševati kokošjerejo, avilogojstvo, čebelorejo. Vsejto z dovoljevanjem posebnih daril. Olajša se nasajenje murb in odpravljalo se bo razne bolezni na listju.

Zavarovanje proti toči se vaprejme v deželno režijo. Ob sklepanju pogodb z zunanjimi državami se bo gledalo na koristi Furlanije. Izdela se poseben zakon za kolone, uravna se kanale, napravi se uzorne vrtove in polja; prirejale se bodo agrarne konference (posebno pred volitvami!) V sladke vode se vrže nešteto ribic, in se bo skrbelo, da se pomnože ribe tudi v morju, posebno ob Gradežu (ker so tam zmagali liberalci!) Ribičem se preskrbe dobre mreže, ustanove se ribarske zadruge in trgi. Gradežanom se pridobi pravica za kopanje peska. Uravnajo se reke, potoki in hudourniki (kakor do sedaj vedno pri izlivu, namesto da bi začeli z delom ob izvirku!) Na spodnji Soči se uredi plova. V Gorici se uredi in pokrije Koren (pokrivajo ga že 40 let!) Furlanske ceste se izboljšajo in razširijo. Vse plača država! Leseni mostovi se nadomestijo z železnimi. Proučevalo se bo gosto mrežo prog električnega tramvaja po Furlaniji. Sistemiziralo se bo plovne kanale v Gradežu. Pobijalo se bo pelagro in izda se deželni zdravstveni zakon (ki ga Slovenci v deželnem zboru že 30 let reklamirajo). Spopolni se zdravniška in živnozdravniška služba. Saurirajo se dežel. finance (t. e. da se nastavi še par ducatov laških uradnikov!) Skrbelo se bo za delavce in obrtnike in za eksport pridelkov. Delavci bodo imeli svoje zdrave hiše in na starost „penzija“!

Izpoluje se dvoletna vojaška služba in čisto malo manevrov. Ljudstvu bodo na razpolago brezplačni tajniki (kakoršen je bil Luzzatto, ki je ušel v Korfu!) Tako obljubuje ta program še sto in sto drugih stvari, katerih radi pomaknjo prostora ne bomo navajali. Naj povemo še, da postane Furlanija (kakor je rekel Pajer) „Paradiso terrestre“. Bombig je rekel, da sovražniki groze deželi, ki bi jo radi osvojili do morja! Res nismo še čitali takih farbarij v agitacijske svrhe, kakor je ta program dela za Furlanijo! Furlanci morajo biti zelo maivni in potrpežljivi ljudje, da verujejo vsem tem prismođarjam!

„Veleizdajniški proces“ v Zagrebu.

(151. dan razprave.)

Zagreb, 20. IX.

Na današnji razpravi je dobil besedo dr. Popović, da izreče svoj obrambeni govor. Položaj brambe — je izvajal — nasproti obtožbi je lahek, ker velikorbska propaganda sploh ne obstaja. Do leta 1908 je srbska takozvana propaganda odprta knjiga. Srbski politiki so odkrito izražali svoje nazore v srbskih listih, ki niso bili nikdar zaplenjeni radi veleizdaje. Tekom 6 mesecev smo mislali nekoliko stotin prič, od katerih pa nismo prav ničesar doznali. — Jediní Nastić je hotel prinesiti nekaj „novoga“, kar se mu je pa popolnoma ponesrečilo. Druge priče so govorile, ali je ta ali oni obtoženec dober ali slab učitelj; in kaj da oni umejo pod velikorbsko propagando, je najbolje razvidno iz tega, da so govorili, da Srbi kupujejo le pri Srbih, a učitelj Borojević da je poslanca Budisavljevića — poljubili! (Velika veselost). Vrhutega treba pri pričah upoštevati tudi njihovo politično uverenje. Skoro vsi pripadajo ekstremni hrvaški stranki, ki direktno propoveduje sovražstvo proti Srbom. Sicer pa je neumljivo, ako trde priče o nekoliko tisoč drugih ljudi, da niso Srbi. Tako je bilo tu iz okraja Vrginmost, ki šteje 21.500 Srbov, 49 prič, ki so trdile, da teh 21.500 ljudi niso nikdar imenovali Srbe, dočim ti poslednji sami trdijo o sebi ravno nasprotno. Saj je možno, da je ta ali oni v pijanosti zaklical kak „živio“ na Srbijo, ali, kaj sledi iz tega? In če priče trdijo, da so vsi tako vzklikali, je to očividna neresnica, ki si jo moramo tolmačiti samo po „samo-sugestiji“ priči.

Državni pravdnik je stavljaj obtožence v zvezo z revolucionarnimi članki v srbskih amerikanških listih in kraljem Petrom in Svetozarjem Pribičevićem. To ni prav. Kajti: 1) so to listi, ki jih Srbi iz kraljestva izdajajo v Ameriki; 2) je tam tudi hrvaški listov, ki so „revolucionarni“, 3) ni niti nobeden obtoženec niti kdo drugi od tu v zvezah z amerikanškimi listi; 4) so oni listi pisali že dolgo poprej, nego je kralj Peter zasedel prestol in ko je Svetozar Pribičević še — v šolo hodil; in 5) je Amerika končno svobodna država.

Okraj Vrginmost se označa kakor gnezdo „zarote“, vendar ne more državni pravdnik podati nobenega drugega dokaza o velikorbski propagandi, nego oni poljub Borojevićev

in Budisavljevićev ter takozvani bojkot hrvaških trgovcev.

Nadaljevanje razprave ob 3. uri popoldne.

Zahteve štajerskih Slovencev.

(Dopis odličnega štajarskega rodoljuba.)

Začel se je vnovič v časnikih razgovor o potrebah štajerskih Slovencev v narodnem obsiru. Dotični spisi pravijo, da naštevajo samo nekatere nujnosti. Več jih naj naštejejo drugi rodoljubi. Naj torej sledi nekoliko opomb.

1. Oddelki namestništva, dežel. šolskega sveta, kmetijske družbe, in deželnega odbora so stara zahteva štajerskih Slovencev. Pridejati bi jim pa tudi bila delitev deželnega finančnega ravnateljstva in pomnožitev finančnih konceptnih uradnikov za toliko, da bi se finančne stvari reševale prilično tako hitro, kakor sodniške. Kako in kdaj to spraviti pred deželni in državni zbor in vlado? Najboljši čas bo pač tedaj, ko se bodo na Češkem ustanovljala okrožja kakor upravni uradi in zastopi. Tedaj bo treba paziti, da ne nastane za volitev okrožnih zastopov tako neprimeren in neuspešen zakon, kakor je štajerski zakon za okrajne zastope.

Pozabiti se ne sme na više sodišče v Ljubljani, pod katero naj pridejo vsi sodni okrajji, v katerih stanujejo Slovenci; in na vsučilišče v Ljubljani.

Gradec je Slovencem sovražan v vsakem obziru. Višemu sodišču tam delajo Nemci cele zapreke pri odvetniških in notarskih izpitih, ki bi se naj vršili tudi v slovenskem jeziku. Po ustanovitvi slovenskega uradovanja na sodiščih nima nemoško više sodišče v Gradcu več pravice do obstanka.

Slovenske vsučilišnike pa preganjajo v Gradcu na vse možne načine, odtegujejo jim podpore, pobijajo okna na društvenih prostorih, sploh zadušujejo nastop Slovencev. To se je začelo tudi na Dunaji, kakor so pokazali dogodki v mensi akademični in ustanavljanje podpornih društev samo za Nemce pod patronanco ministra Marcheta in rektorja Exneria.

Hočejo pač, da naj bi Slovenci ne pobajali visokih šol v Gradcu in na Dunaji. Zato Slovencem slovensko vsučilišče!

2. Slovensko uradovanje in slovenske uradnike za Slovence povsod. K temu bomo pa Slovenci tudi sami morali pripomoči s tem, da postavimo v vse stroke zadostno število slovenskih uradniških pripravnikov. Dosti imamo slovenskega naraščaja samo v pravniških poklicih. Premalo pa v političnem službovanju, v tehnični trgovski in rudarski stroki. Tudi učiteljev in profesorjev menda primanjkuje za praktične stroke. Ako torej „Slovenčeva“ stranka, ki je razprostrla zahteve štajerskih Slovencev na častnikarsko razpravo, poskrbi za vstop slovenskih uradniških kandidatov tudi v vse one stroke, v katerih jih ni dosti, pridobi si veliko zaslug za napredek in okrepitev Slovencev. Za vzgojitev in nastanitev slovenskih uradnikov, tehnikov in višje izobraženih trgovcev pa se potrebuje mnogo denarnih podpor za nje v dobi šolanja in še bolj v dobi neplačane vadbe. Ropot in krik sam ne pomaga.

3. Slovenske gimnazije, realke in meščanske šole! Popolne slovenske gimnazije v Mariboru, Celju in Ptujju, spodnje gimnazije v Ljutomeru, Brežicah, Slovenki Bistrici!

Zahteva tolikega števila gimnazij, dosejaj za potrebe v življenju v mnogem oziru neprimerno urejenih, posebno spodnjih gimnazij, zdi se nam premalo premišljena. Spodnja gimnazija je za bodočega zemljedela, trgovca, obrtnika izgubljen čas in trud. Meščanskih, trgovskih, kmetijskih in obrtnih šol pač potrebujemo. Uka v takih rečeh, ki se rabijo v dejanskem življenju. Gimnazijcev imamo že brž preveč.

Ako pa si hočemo priboriti potrebnih naprav, moramo protivladi in narodnim nasprotnikom nastopati edini. Nehati mora poprej psovnanje, zasramovanje in zaničevanje drugače mislečih rojakov. Da ena naših strank pobija narodno in gospodarsko delovanje druge — to mora biti nemogoče med nami. Izraževanje drugega mnenja mora postati dostojno; pretepaško pisanje po naših časnikih mora se ustaviti.

20. september 1909 je, ko to pišemo. Pred letom se je kazalo za kratek čas, kakor da bi prišli do sprave, ali vsaj do premirja med seboj. Danes smo razdvojeni bolj, nego lani. In borimo se med seboj tako grdo, da smo drugim narodom v zasmeš in še sami jim pripravljamo, da nas pokončajo!

Ob obletnici lanskih dogodkov treba je, da si izprašamo politično vest! Poreče nam, da smrtno grešimo zoper krščansko ljubezen do bližnjega, da se kažemo svetu brez svetovne olike in izobrazbe! In to je, kar nas izključuje iz kulturnih narodov in nam vzdržuje nespoštovanje vlade in drugih narodov.

Slovenskemu dijaštvu!

Vprašanje slovenske vzajemnosti in zblíževanje slovenskih narodov na vseh poljih sodobne kulture jenjava težiti le na akademskih govorih in pridobiva vedno bolj in bolj konkretno obliko. Spominjamo se le na reorganizacijo starega slovenskega programa, slonečega na čutu in teoriji modernega zna-

čaja in geala; spominjamo se na vseslovenski kongres v Pragi, ki je dokazal, da imajo vse slovenske narodnosti v svoji sredi odlične moče, ki jim je rešitev slovenskega vprašanja življenjski poklic; spominjamo se nadalje še vedno akutne misli na ustanovitev velike vseslovenske razstave na Ruakem, kakor tudi na realni začetek gospodarskega stika in projektovanega vseslovenskega zleta v Petrograd; navdušen sprejem pa, ki se je priredil leto čez, kiškim izletnikom v kraljevstvu Poljskem in v Galiciji ob priliki poseta gospodarsko-industrijalne razstave v Čenstochovi je najboljši predznak ožjega vzajemnega stika brataških narodov češkega in poljskega, četudi za sedaj le na gospodarskem polju. — Vsajemni stik jugoslovenskih narodov izrazuje pa tako v političnem kakor tudi v narodno-gospodarskem oziru vrsto konkretnih vsehov (Slovenska enota v drž. zboru, udeležba češkega kapitala pri gospodarskih organizacijah). Da pa bodo ti stiki trajni in čim blagodarnejši, zato mora skrbeti naraščaj vseh slovenskih narodnosti.

mlada generacija in dijaška inteligenca samore postati najuspešnejša nositeljica teh vzvišenih stremeljenj slovenske vzajemnosti na vseh poljih ljudske znanosti in dela. Nujni predpogoj vsemu temu pa je, da se bodoči nositelji slovenske misli medseboj poznajo, ter poznajo obenem gospodarske in kulturne razmere slovenskih narodnosti. Poset drugoslovenskih visokih šol in kolegijalni stiki slovenskega dijaštva na slovenskih univerzah so prve niti tesnejših vezi in vzajemnega sorodnega čustvovanja slovenskih narodov. Do sedaj so v znatno škodo celokupnosti poznali le posamezniki — in še to v izjemnih slučajih — iz autopsie ostale slovenske narodnosti, njih tugo in razmere. A vendar ni potrebno dolgo bivanje v slovenskih deželah, da odnesemo s seboj pravi nazor o njih razmerah in se pričujemo — kar je nujen predpogoj slovenskih stikov — jeziku; znani so slučajji, da se je možno naučiti v teku enega leta v Krakovu poljskega, a v Lvovu v isti dobi poljskega in maloruskega jezika. Pri organiziranih vzajemnih družabnih stikih je pa poleg tega lahko možno proučiti razmere naroda, med katerim živimo. Tak prijateljski stik narodov avstr. države in onih izven nje bi pomenil za poznejšo dobo stalno vez slovenskih narodov na podlagi osebnih pridobljenih skušenj o razmerah in čutih slovenskih narodov v velpomembno korist celotnega Slovanstva.

Pozivljamo torej dijaštvo vseh slovenskih narodov na naše visoke šole v Prago in Brno, kjer bodo vsprejeti z odprtimi rokami, a pozivljamo obenem naše dijaštvo, da bi v večji meri nego dosedaj poševalo drugoslovenske visoke šole ne-le v Lvovu in Krakovu, ampak tudi izven mej Avstrije (kakor so bile dosedaj v obilnem številu obiskovane univerze v Nemčiji) v imenu slovenske solidarnosti.

Za Slovensko narodno-gospodarsko društvo na Dunaju:

Dr. Václav Šilény, t. č. podpredsednik.

Viharna seja štajerskega deželnega zbora.

Gradec 21. Na današnji seji deželnega zbora je prišlo valed neke v slovenskem jeziku uložene interpelacije katoliško-slovenskih poslancev do hudih prizorov in velikega hrupa. Med čitanjem obežnih došlih ulog je deželni glavar grof Attems naznanil, da se nahaja med ulogami tudi interpelacija, sestavljena v slovenskem jeziku in da je dal isto prevesti na nemški jezik. Naprosil je interpelanta dr. Verstovška, naj prečita, če hoče, svojo slovensko interpelacijo, nakar bo dal nemški prevod prečitati po enem zapisnikarjev.

Dr. Verstovšek se je izjavil pripravnim, da sam prečita slovensko sestavljeno interpelacijo, izjavil je pa v imenu svojih klubovih tovarišev, da ne bodo vedno sami čitali svojih interpelacij, češ, da je to stvar zapisnikarjev in ne poslancev. (Klici pri Slovencih: Tako je! Protestni klici pri Nemcih.) Po sl. Verstovšek je še naglašal, da je slovenski jezik drugi dež. jezik in da se ga mora zato uvaževati tudi v deželnem zboru. Prosil je deželnega glavarja, naj skrbi za to, da se v bodoče ta stvar uredi. (Pohvala pri Slovencih. Hrup in protestni klici pri Nemcih.)

Po sl. Verstovšek je nato pričel čitati interpelacijo v slovenskem jeziku. Na kloph nemških poslancev je takoj nastal velik nemir in ponovno smejanje. Slovenci poslanci so proti temu protestirali in zahtevali od dežel. glavarja, naj napravi mir. Deželni glavar je ponovno zvonil in svaril poslance, naj puste interpelanta, da čita. Nemci so vkljub temu motili čitanje z vedno glasnejimi protestnimi klici in smejanjem. Deželni glavar grof Attems je izjavil, da je postopanje vršeče se pri čitanju te interpelacije v zbornici v navadi že 90 let. Kolikor se spominja, je bila leta 1890 pod tedanjim deželnim glavarjem grofom Wurmbrandtom uložena slovenska interpelacija, ki so jo interpelantje sami prečitali in so jo potem zapisnikarji zbornice priobčili zbornici s nemškim prevodu. — Prosil je poslance, naj se drže tudi danes tozadevnega postopanja.

Po sl. Verstovšek je potem nadaljeval v čitanju interpelacije ali takoj so ga nemški poslanci zopet prekinili z mejklici in smehom. — Nastal je velik hrup, ko je po sl. Kukovec (slov. liberalce) zaklical Nemcem: Se boste že morali privaditi slovenskemu jeziku v dež.

zboru. — Poslanec Wastian je vzkliknil: Tedaj doživite viharjev! Pri nas je nemški jezik poslovni jezik! — Po sl. Korošec je zaklical: Mi zahtevamo naše narodne pravice.

Med velikim nemirnim zbornico je posl. Verstovšek zavrnil čitanje svoje interpelacije, nakar je eden zapisnikarjev prečital interpelacijo v nemškem jeziku.

V omenjeni interpelaciji so slovenski poslanci protestirali proti temu, da se je dne 6. junija 1909 povodom slavnosti 20-letnega obstanka „Südmarke“ v Gradcu okrasilo deželno hišo z zastavami, ker pomenja žaljenje tretjine prebivalcev Štajerske t. j. Slovencev.

Interpelant je vprašal deželnega glavarja, če so bile zastave razvešene z njegovim znanjem in po njegovem nalogu in če je deželni glavar pripravljen, da v bodoče obljubi oziroma provzroči, da se take manifestacije v deželni hiši prepreči, ki direktno žalijo čut štajerskih Slovencev.

Deželni glavar je takoj odgovoril na interpelacijo in rekel, da je bil od župana deželnega mesta graškega naprošen, naj povodom omenjene dvajsetletnice razveši na deželni hiši zastave. Naglasil je, da se ne more v tem razvešanju zastav videti nobene demonstracije proti slovenskemu prebivalstvu Štajerske in da kaj takega tudi ni nameraval. — Nemški poslanci so deželnega glavarja ponovno prekinili s pohvalnimi klici in so na zvršetku njegova izvajanja vsprejeli s velikim aplavzom. — Potem je zbornica prešla na dnevni red. Prihodnja seja jutri.

Madjarske zahteve in cesar.

Neki madjarski list priobčuje o zadnji Wekerlovi avdijenci pred cesarjem, da se je cesar izrazil, da mu je bil stavljen predlog, naj privoli v neke reforme diplomatskega zastopstva in gotove narodne koncesije v armadi; potem da so Madjari za aneksijo in izredne kredite. Wekerle da je odgovoril, da brez samostojne banke ne pojde, na kar da je rekel vladar:

Dragi Wekerle, vi veste, da ne morem drugače delati, ker sem tudi avstrijski cesar.

Veleizdaja v Trentinu?

V Trentinu nadaljujejo hišne preiskave in aretacije. V Tridentu samem vlada silno razburjenje. Delavci nameravajo proglasiti generalni štrajk v znak protesta proti političnim proganjanjem.

Grška kraljevska dvojica.

Vai člani grške kraljevske rodbine so odpotovali v inozemstvo. Na Grškem je ostal samo kralj Jurij. Ako ne varajo vsa znamenja, pobegne v kratkem tudi on.

Dnevne vesti.

Imenovanja v pravosodni službi. Svetnik višega sodišča v Trstu Simon Lettich, ki ima naslov in značaj dvornega svetnika, je imenovan dvornim svetnikom, viši državni pravdnik v Trstu dr. Karol Chersich, ki ima naslov in značaj dvornega svetnika, je imenovan dvornim svetnikom, svetnik deželnega sodišča v Gorici, Matija Rutar, ki ima naslov in značaj svetnika višega deželnega sodišča, je imenovan svetnikom višega deželnega sodišča. Vsi trije ostanejo na svojih dosedanjih mestih.

Imenovanje notarjev. Minister za pravosodje je imenoval za notarja notarijska kandidata Ivana Ivancicha v Trstu za Čres in Caharija Petrisa pl. Herrenstein v Pazinu za Krk.

V sinočnji seji mestnega sveta je bilo prečitanih najpreje več memorijalov. Potem se je oglasil za besedo dr. Pincherle, ki je predlagal dnevni red (ordine di giorno) v katerem se protestira proti premestitvi slovenskega učiteljskega iz Kopra v Gorico. Ta dnevni red in razloge je pobijal dr. Slavik. Pittoni je očital obema strankama narodno nestrpnost, se izrekel proti Pincherlejevemu dnevnemu redu, ter predlagal resolucijo, s katero se obsoja vlado, ker je storila tozadevni ukrep brez sporazumljenja obeh narodnosti.

Obenem predlaga, naj municipalni odbor tržaški prevzame inicijativo za sestavo komisije iz zastopnikov obeh narodnosti, da bi se doseglo sporazumljenje glede vseh narodnostnih in kulturnih spornih vprašanj. Obema predgovornikoma je odgovarjal dr. Mrach. Njemu in Pittoniju zopet dr. Rybář, ki je poklical razgrajajočo galerijo energično k redu. Glede Pittonijeve resolucije je dr. Rybář izjavil, da je ne more sprejeti, ker bi Slovenci zaman čakali na privoljenje Italijanov za svoje kulturne potrebe.

Na to je bil predlog dr. Pincherli-ja z glasovi italijansko-liberalne večine sprejet. — Po nekaterih interpelacijah socialistov je bil izcrpan brez vsakega incidenta nevažni dnevni red.

Natančneje poročilo prinesemo jutri.

To so vam mejnarodni socialisti! Prejeli smo:

V nedeljo večer se je v prenapoljenih vozovih isterske železnice vozilo z velike narodne slavnosti v Dekanah na stotine tržaških Slovencev.

V nekem vozu je sedela šestorica iz Kopra v Milje vozečih se izivalnih obrazov — kakor so se sami „ponosno“ nazivali — socialnih demokratov.

Kakor hitro so te psevdointernacionalne duše slišale, da se Slovenci z živio-klici poslavljajo od Dekančanov, so takoj začeli na vse grlo kričati ono izvalno pesem „skladatelja“ Vincija „Maramo“ s katero se goni „grde“ Slovence v Solkan, ker „Gorizia benedetta, tutto tutto è taljan“.

Neki navzoči slovenski možak, je izi-vače vprašal, je-li bil kedo njih že kedaj v Gorici in se prepiral o italijanstvu? A iz-ziavači niso dali odgovora na to, temveč so se začeli prav surovo pridušati, da oni so proti nacionalni politiki in da se bore proti vladi in proti kapitalizmu.

Torej, ako ste res socijalisti, zakaj pa nas tako grdo provocirate s takimi žaljiv-kami, zakaj se ne vedete pošteno, kakor se ima? je vprašal družbo drug slovenski go-spod.

Na to so začeli zaporedoma trditi, da to ni nobeno izzivanje, sicer da se pa oni Itali-jani in kakor taki se potegujejo za italijanstvo Milij, Trsta, Gorice i. t. d. Eden izziavač je prišel na to deklamirati neko anarhistično pesem, kjer je rečeno da je bilo pod Francozi kosila in večerje, pod Habsburžani da ni ne tega in ne onega.

Ko so internacionalni anarhistični izzi-vači v Miljah izstopili, so naprej vozečim se Slovincem kazali — roge!

Res, lepo vzgojuje; nadvse nacionalno vstrpljiva, človekoljubna in vse narode (?) ljubeča socialna demokracija svoje sodruga!

Sreča je bila res za te provokaterje, da so se nahajali mej mirnimi in tresnini ljudmi, kar drugače bi znali odnesti na svojih glavah — zasluženo plačilo.

C. kr. policija in slovensčina. Včeraj je prejel g. dr. Brnčič, kakor podpredsednik „Delavskega podpornega društva“ neko nem-ško vabilo, da se ima ob tej in tej uri pred-staviti na policiji. Dr. Brnčič se je javil na oddelku, kamor je bil pozvan, a je takoj odločno protestiral proti temu, da so mu po-salali nemško vabilo. Dotični uradnik se je opravičeval, da ne umeje slovenski. Dr. Brnčič mu je odvrnil, da uradnik, ki ne umeje sloven-ski, sploh ni sposoben za službovanje v Trstu. Uradnik — menda concipist Brodsky — se je ponovno opravičeval ter prosil dra. Brnčiča, naj vzame vsaj privatno na znanje to, kar mu ima povedati. Dr. Brnčič je odvrnil, da je sicer pripravljen privatno razgovarjati v ka-teremsi jeziku, ali službeno noče govoriti drugače nego slovenski; na to je obrnil urad-niku hrbet in odšel.

Priznavamo, da na policiji ne morejo poznati narodnosti vsakega človeka, ali „De-lavsko podporno društvo“ je notorično slo-venško društvo in dr. Brnčič je istotako no-torično znan Slovenec, oziroma Hrvat, kar je pri nas isto. Zato moramo grajati najodlo-nejše, da so si upali poslati dru. Brnčiču nem-ško vabilo.

G. ravn. Manussi naj izvoli vzeti na zna-nje, da z uradniki, ki ne znajo našega jezika, se ne moremo zadovoljevati, tudi če slučajno nosijo — poljsko ime.

Slovenski govoriti se ne sme! Kakor nam poročajo, se postajenačelnik v Rocolu upa braniti podrejenemu osebju govoriti med seboj slovenski!

Ato je to res, prosimo dotičnike, ki so slišali take prepovedi, naj nam stvar opišejo natanjko, da potem vkrenemo potrebno proti dotičnemu zagrižencu.

Poštni vezbeniki so imenovani abiturij-ent trgovske akademije Ivan Kersovani in sledeči abiturijenti srednjih šol: Fran Pettek, Just Gberzelj, Ivan Koller, Emil Goljevčček, Matevž Žužič, Mihael Valentič, Blaž Ukušič in Andrej Duša.

200x1000. Za Ciril Metodov obrambeni sklad so se zopet priglasili naslednji: 367. Akademsko fer. društvo „Sava“; 368. Sku-pina naprednih dijakov; 369. P. M. uradnik v Ljubljani; 370. Omizje „Glista“ v Barkov-ljah; 371. Gornje gradsko učiteljsko dru-štvo; 372. Pikel Ivanka, Gorica; 373. Dr. Krautova Anica, Kamnik; 374. Valentič Ivan, Trnovo; 375. Češki akademiki povod-om III. nar. ud. dij. shoda v Ljubljani; 376. Konšek-Apatova rodbina, — Trojane — Vransko; 377. „Učiteljsko društvo tolminskega okraja“; 378. Podruž. družbe sv. Cir. in M. v Kozjem.

Slovenskim trgovcem je razposlal odbor „Trgovsko-izobraževalnega društva“ sledečo ckrežnico:

Kakor vam je že gotovo znano, se trudi naše društvo da prihodnjim trgovcem preskrbi kolikor možno priložnost, da se priuče po-trebnih znanosti, da bodo mogli napredovati in tudi v vadi konkurirati s trgovci drugih narodnosti. V ta namem je odprlo društvo že pred leti nekako trgovsko šolo. Enako drugim letom se bo poučevalo tudi letos v dveh od-delkih.

V prvem oddelku se bodo poučevali pred-meti ljudske šole: slovensko spisje, računstvo, zemljepis, zgodovina, prirodopis, prirodoslovje in lepota.

V drugem oddelku se bo pa poučevalo trgovsko-obrtno spisje, knjigo-odstvo in me-nično pravo.

Zavedni trgovci, apeliramo na Vas, da storite svojo dolžnost kakor namestniki sta-rišev, ter da svoje vajence in pomočnike upišete, oziroma, da jih kakor skrbni gospo-darji nagovarjate, da se vaj vpišejo v to šolo. S tem, da se nauče kaj koristnega in po-trebnega, jim daste kapital, ki ga ne morejo nikdar izgubiti, vam pa bodo hvaležni sami

in z njimi ves slovenski narod, ker jim na ta način pripomorete do boljše bodočnosti, narodu pa daste bistrih, delavnih in značajnih mož.

Opozarjamo Vas, da se prične pouk s 1. oktobrom in da je že skrajni čas, da se vsak vpiše v šolo in sicer pri blagajničarju v „Tr-govsko-obrtni zadrugi“ med uradnimi urami.

Prva jugoslovanska dirka, ki jo priredi tukajšna kol. društvo „Balkan“ v nedeljo dne 26. t. m. ob progi Ljubljana—Opčina oblju-buje izpasti prav krasno. Zanimanje za to dirko ne vlada le v športnih, ampak tudi v ostalih narodnih krogih. Izlasti je naše „športmane“ razveselil prihod hrvatskih dirka-čev Rutznerja in Meniga, ki sta povsodi na dobrem glasu, in s katerimi bodo tekmovali poleg ostalih Hrvatov tudi slovenski kolezarji.

Prihod dirkačev na cilj bo gotovo takoj po 9. uri zjutraj, kjer jih vaprjeme fanfara T. k. d. „Balkan“, jurija poleg mnogih kole-sarjev in tudi drugo občinstvo.

Popoludne ob 3. uri bo v „Narodnem Domu“ pri sv. Ivanu velika vrtna veselica, kjer se razdele dirkačem nagrade. Na veselici sodelujeta iz posebne prijaznosti pevska zbor „Čitalnica“ pri sv. Jakobu ter „Vrdelskega Sokola“. Svirala bo domača godba.

Opozarjamo že danes naše občinstvo, naj prihiti množtevno pozdravit zmagalce prve jugoslovanske dirke!

„Kmetijska družba za Trst in okolico“ odda na rejo dva para prasičev plemenjakov; en par v zgornjo, drugi pa v spodnjo okolico. Kedor bi želel jih sprejeti na rejo in ima za to primerne prostora, naj se oglasi v družbini pisarni ulica Galatti 12, II. od 10.—11. ure predpoludne, kjer poizve dotične po-goje.

Slovenska knjigarna in papirnica Josip-a Gorenjec v Trstu, ul. Valdirivo 40 je zalo-žila opravilne zapisnike (protokole za ekshi-biranje) za urade in društva in to v sloven-skem jeziku, kar do sedaj še nismo imeli. Protokoli so določeni v knjigo s 150, 120, 100 ali 80 listi format 25/40. Na zaht-vevo se postreže tudi s knjigo z več ali manj listi, kakor s 150 oziroma 80 listi. — Naši slavni uradi in društva naj uporabljajo sedaj izključno slovenske tiskovine, da bomo tudi o tem neodvisni od naših nasero-tnikov.

Imenovana trgovina ima tudi v zalogi Slovensko pratiko za leto 1910 po 24 vinar-jev. — Prepodajalci dobe tudi primeren popust.

Vsa naročila na omenjene tiskovine in pratiko sprejema slovenska knjigarna in papirnica Josip-a Gorenjec v Trstu, ul. Val-dirivo 40.

Tržaška mala kronika.

Ranjeni valed eksplozije šrapnela. Trije delavci tvrdke Weiss & Freitag so v partiji stare šare, izvirajoče iz Lloyd. arsenala, našli nabito granato in nabit šrapnel. Eden izmed delavcev je bil tako nepreviden, da je hotel izprazniti šrapnel z dletom in kladivom. Stre-livo se je razpočilo ob veliki detonaciji. Vsi trije delavci so bili več ali manj težko ranjeni, zlasti na očeh.

Umrli med vožnjo. — Lloydov parnik „Trieste“, ki je predčerašnjem zvečer pri-plul sem iz Indije, je imel med vožnjo slučaj smrti v ladiji. Umrli je v Rudečem morju la-dijni pek Ivan Fabian, star 51 let, iz Šta-njela radi samozastrupljenja z alkoholom. Po pomorskem običaju so truplo pogreznili v morje.

Ulom. Predčerašnjem zvečer je bil iz-vršen ulom v stanovanje gospe Amalije Petrič v ul. Valdirivo št. 12. Neznani lopovi so iz siloma odprti škričji vkradli gotovine K 840, razne vrednostne stvari in vložno knjigo za 10. K.

PEKARNA IN SLAŠČIČARNA
FRAN LAMPE
 Prodaja svežega kruha 4-krat na dan. - Postrežba točna in na dom.

Objava.

Valed stalne preselitve na jug se prodaja lepa enonadstropna

Vila

v prijaznem zdraviliškem kraju spodnje Štajerske 2 minute od kolodvora, pod zelo ugodnimi pogoji. V vili se nahaja 12 večjidel opremljenih sob, 2 kuhinji, velika klet (pripravna za vinsko trgovino) dalje lep lepotični, senčni, sadni in zelenjadni vrt, izvorna voda na dveh krajih. — Vsako natančnejše pojasnilo pri lastniku Alojzji Kranjo, Vila Ca-rola, Laški trg, Spodnje Štajersko.

Dr. A. Záhorský
 Trst
 ulica Torre blanca 8,
 II. nadstropje
 ORDINUJE
 od 10. - 11. pred. in od 3. - 4. pop.

Veliki kinematograf BELVEDERE
 TRST - ulica Belvedere 19 - TRST
 Od srede 22. do petka 24. septembra 1909:
 Ob mesečnem svitu, fantastična slika. Kmetje, drama. Dva
 oala, komično. Zaključna slika, komično.
 Prvi sedeži 40 st., II. 20 stot. - Otroci in vojaki 10 stot.

Cement - Portland
„SALONA“
 Družbe „SPALATO“
 Anonimno deln. društvo cementa Portland SALONA.
 Letni proizvod: 10.000 važon.
 IZKLJUČNI ZASTOPNIK
Leopold Feiner, Trst
 :: Pisarna :: Zaloga Cementa
 ul. Carradori 16 Riya Grumula 2
 Telefon 605. Telefon 23-30

Odprla se je v ulici Vinc. Bellini 13 (zraven novega sv. Antona)
: zaloga manuf. blaga :
DE ANGELI & REBER (PREJ AGENTI PRI TURDKI SERAFINI)
 Preskrbljena je z bogato izbero perila, ple-tenin, blaga za ženske obleke; čipk, raznih potrebščin, kakor tudi drobnih predmetov po jako zmernih cenah. Postrežba točna.

Motorje !! Motorje
 najboljšega sistema, železne blagajne, stavb. potrebščine mlince in stikalnice za grozdje in sadje in vso drugo že-lezno dobavlja — po najnižjih cenah — slovenska trgo- **FR. STUPICA** v Ljubljani — Marije Terezije cesta 1 — v Ljubljani

Čudovito nizke cene :-:
 dvokolos, šivalnih strojev, vsakovrst-nih gramofonov za gostilne, kakor tudi različnih najnovjših plošč. Izvirajo se tudi vse poplave. Pri **Batjelu, Gorica** Stolna ulica 3-4. Prodaja tudi na obroke. - Centi franko.

GIUSEPPE TABOURET
 inženjer in pooblaščen civilni geometer
 Trst, ulica degli Armeni 16
 sprejema izdelovanje načrtov in delitve zem-ljišč, kakor tudi likvidacije, cenitve, nadzoro-vanja in oddaje del kakor tudi proračune.

ŠIRITH „EDINOST“

!!!! Ugodna ponudba !!!!
 Za Tirol, Predarlško, Gornjeavstrijsko, Solnograško, Sta-jersko, Koroško, Primorsko, Bosno in Hero. je avstr. patent
„Umetni Marmor Karalyt“
 (1909) se za oddati. - Ta proizvod je najboljši nadomestek za najfinije vrste naravnega marmorja in je posebno pripraven za stenске obloge, vloge pri pohištvu, namizne plošče itd. - Iščemo zastopnike za omenjene dežele. — Uzorci na razpolaganje.
ZAJEC & HORN :: tvornica umetnega kamenja LJUBLJANA : Dunajska cesta.

Ulica Caserma 19 (nasproti kavarne Commercio)
 Podpisani naznanjam slavnemu občinstvu, da sem ukupil dobroznano trgovino
gospoda G. Hutter-ja.
 Ta trgovina je krasno opremljena in vedno preskrbljena se vsako-vrstnim svežim in prekajenim svinjskim mesom.
 Dobe se vsakovrstne delikatose in posebno za turiste razne konzerve, kakor gulaš, sar-dine, goska, zajec, srna in vsake vrste divjačina itd.; najfiniji sir, kakor gorgonzola, emen-thaler, liptauer, holandski in ovčji sir; izvrstni salami: ograki in farlenski; GRASKE in PRASKE gnjati; dunajske in kranjske klobase; najboljša slanina (špeh) in pristna svinjska mast. — Vsaki dan bodo zaklani najboljšje vrste prašiči in se bo torej lahko postreglo s prve vrste rebrci, jetrami, krvavicami in jetrniciami itd.
Posebno priporoča izvrstni buffet, kjer se dobe vedno gorke in mrla jedila, vedno sveže DREHERJEVO PIVO in razni najfin. likerji. Poleg tega imam na razpolago vsake vrste vina: to so od vipavske vinarске zadruga: Riesling, zelen, burgundec in navadna vina. Ob enem imam podpisani zastopstvo omenjenih vin za Trst in okolico. Nadalje držim prve vrste istraka, dalmatinska vina in KRAŠKI TERAN. Bogata zaloga butelj domačega in tujega pridelka. — Postrežba točna in na zahtvo na dom. Krčmarjem, hotelirjem in drugim razprodajalcem — primerno snižane in zmerne cene.
 Za obilen obisk se priporoča **ERNEST PEGAN.**

RESTAVRACIJA

PASSEGIO SANT' ANDREA št. 36
 Toči izvrstno pivo, vino l. vrste. Dobra kuhinja. Velika dvorana in posebna soba za društva. **F. Erjavec** bivši lastnik gostil. „ALLA STELLA“.

„AGLI ANTICHI CAMPI ELISI“ :: TRST

Padel v kanal. Desetletni Ernest Magrič, stanujoč na Verdeli št. 1008, je včeraj zjutraj tik srbke cerkve padel v kanal. Nek mornar ga je spravil iz vode. Fant se ni nič poškodoval.

Junak noža aretiran. V Korminu je bil predvčeršnjem aretiran postrešček Ivan Grillo, ki je, kakor smo poročali nedavno z nočem težko ranil delavca Karla Bertolletti.

Koledar in vreme. — Danes: Mavricij muč. — Jutri: Tekla dev.

Temperatura včeraj ob 2. uri popoldne + 24.° C. — Vreme včeraj: lepo.

Vremenska napoved za Primorsko: lepo, večinoma jasno. Zmerni vetrovi. Temperatura mila. V začetku lepo, potem motno.

Društvene vesti.

Telovadno društvo **TRŽAŠKI SOKOL** v Trstu

Naraščaj ima prvo telovadno uro v sredo 22. t. m. H tejl telovadbi se lahko vpišejo dečki in deklice od 4 do 12 oziroma 14 leta in sicer se vpišejo dečki v sredo ob 3 uri, deklice pa ob 4 in pol v telovadnici.

Tržaška gledališča:

POLITEAMA ROSSETTI. Danes odmor. Jutri opera „Werther“. — Prihodnji četrtak se vprizori Catalanijevo opero „Wally“.

Nar. delav. organizacija.

Privedi v nedeljo dne 26. septembra t. l. ob 10. uri popoldne v prostorih „Narodnega doma“ v Trstu Velik shod delavcev c. kr. javnih skladišč. Dnevni red: „Gibanje v prosti luki in stališče N. D. O.“

Tovariši! Važnost dnevnega reda je naj boljša vspodbuja! Dolžnost vsakega delavca je, da pride na ta shod.

Konsumna zadruga v ulici Miramar 9, se ne more otvoriti radi raznih zaprek, danes 22. t. m.

Otvoritev iste se prenese na jutri v četrtak.

Za jutri v četrtak 23. septembra t. l. ob 8 uri zvečer so vabljeni vsi odborniki in zaupniki Lloydovega arsenala, tehničnega zavoda in delavnice sv. Marka na zelo važen sestanek. Naj nihče ne manjka.

Včeraj zvečer so imeli tovariši skupin Lloydovega arsenala, tehničnega zavoda in delavnice sv. Marka, sestanek, na katerem se je sklenilo prirediti dne 26. t. m. veliko veselico z vinako trgovijo v prostorih „Konsumnega društva v Rojanu.“

Tovariši! agitirajte za to delavsk. slavnost!

Vpored te veselice priobčimo jutri!

Darovi.

— Za možko podružnico družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu je nabrala o priliki poroke gospice Tonice Grum z gosp. Jos. Edler v nedeljo dne 19 t. m. gospica Kristina Grmu K 12,77. Novoporočencema želimo obilo sreče, gospici nabiralnici pa obilo posnemovalk in posnemovalcev! Denar hrani uprava.

Vesti iz Goriške.

Elektrotehnični tečaj v Gorici je skončal v soboto. Obiskovalo ga je 20 slušateljev z dobrim uspehom.

Nezgodna. V Tolminu zaposleni delavec Jurij Klaiška z Reke je bil pripeljan v tuk. bolnišnico radi težkih poškodb, ki mu jih je povzročil hloč, ki se je bil odtrgal od neke zgradbe in padel nanj.

Vesti iz Istre.

Henrik Sienkiewicz, znani poljski pisatelj, je došel v zdravilišče v Lovranu.

Zasebna učilnica v Koprju. Iz Koprja dne 19. 9.:

Slovensko učiteljske se preseli v Gorico. Seveda premine z njim tudi slovenska vadnica. Naši ročoljubi so že dolga leta premišljevali, kako bi tudi po odhodu učiteljske hranili naši deci učilnico? Državne oblasti imajo že več let dotično prošnjo; ni pa upanje, da bo v kratkem rešena.

Istotako se nimamo ničesar naupati od strani dežele v tem pogledu. Ostaja nam še samopomoč. Od tajništva obeh družeb sv.

Cirila in Metoda ima g. Ahtik že precej ugodne odgovore.

Na temelju teh in glede na že izvršen odhod učiteljske je po nasvetu g. dra. Černeta povabil koparake očete na sestanek dne 18. t. m. Gosp. dr. Černe je slika naše šolske razmere ter je naglašal, kako šanse imamo za pridobitje slovenske učilnice in kaj bi kazalo ukreniti! G. Ahtik je navedel, da ima že 2 leti vpisanih kakih 120 otrok slovenskih roditeljev, mejem, ko je drugih okoli 80 otrok, ki jih on ni zapisal, prijavljenih naravnost službenim potom državnim oblastim, ker so očetje v službi v kaznilnici.

Število dece je torej ogromno. Ker so tudi drugi pogoji precej ugodni, podpora obeh družeb sv. C. in M., podpora posojilnice in izdatna podpora rodoljubov vsa okraja (na kar upamo), bilo bi možno, da takoj vstanovimo zasebno učilnico.

Nad 60 zbranih očetov se je soglasno izjavilo, da želijo tako učilnico, ter da so pripravljene po skromnih močeh se žrtvovati, da se uresniči ta plemenita namera.

V izvršenje tega je bil izvoljen poseben odbor. Naši možje so se razšli v gorečem navdušenju, zahtevajoči takojšno otvoritev učilnice.

Upamo torej, da nam bo v kratkem možno vpisati svojo deco v slovensko šolo. Delo vodi do vspeha!

Oglase, poslana, osmrtnice, zahvale, male oglase in v obče kakoršnokoli vrste oglasov sprejme „Inseratni oddelek“ v ulici Girolamo Galatti št. 18 (Narodni dom) polunadstropje, levo. Urad je odprt od 9. zjutraj do 12. in od 3. do 8. popoldne. Po noči se vsprejema v „Tiskarni Edinost“.

MALI OGLASI
 se računajo po 3 stot. besedo; mastno tiskane besede se računajo enkrat več. Najmanjša pristojbina stane 40 stotink. Plača se takoj.

Slovinci in Slovani! Naznanjam Vam, da sem odprl novo slovensko brivnico v ulici Bosco št. 1, vega! Barriera in se toplo priporočam slavnemu občinstvu za mnogobrojen obisk. Jamčim za čisto in dobro postrežbo. Svoji k svojim! Udani Miroslav Kovačič, brivec. 1657

Odda se takoj krasna meblovana, prostorna in zračna soba z lepim razgledom pri čedni slovenski družini in v zelo mirnem kraju. Via Fontana št. 4, III. vrata 7. 1658

Na prodaj dvorec z gozdom in vinogradom na spodnjem Štajerskem za 7000 Kron. — Več se izve v ulici Commerciale št. 548, vrata 25. 1658

Iščem pol-delavca za trgovino ali izučnega trgovskega pomočnika. Kje? pove Inzeratni oddelek Edinosti. 1655

Lepa meblovana soba pri slovenski družini se odda v najem. Via del Salice št. 4, II. nadstropje. 1660

Cand. iur. več slovenske in nemške stenografije kakor tudi strojepisja z dveletno prakso išče službo kot stenograf v odvet. pisarni. Ponudbe pod „J. S.“, pravnik, Ledence Koroško. 1614

ALEKS. FRANC MAYER - TRST
žgalnica kave
 TELEFON 1743.
 Najboljši vir za dobivanje pešene kave.

Novici in Novice
 ne zamudite obiskati dobroznano slaščičarno ::
Matteo Stoppar :: Trst
 ulica S. Giacomo št. 7 (Corso) - Filijalka: ulica Glas. Caprin št. 9
 kjer najdete bogato in veliko izbero Konfetov bomboniere in sladšče po zmernih cenah. Vina in likerji prav dobri v botilkah, Telefon 1464

Giovanni di Giov. Kanobel
 Pošiljatve, komisije in zastopstva.
 Sprejema plačila carine za vsakovrstno blago, prejeme in oddaje na domu, pošiljatve po morju in železnici. Prejem kovčegov kakor tudi prevajanje pohištva v mestu na vse kraje.
 TRST, ulica Anastasio št. 10, TRST

Prvi urad za revizijo prizive in inform.
 v davčnih zadevah
Trst, ulica dell'Istituto 10, III., 5.
 Sprejema sestavljanje pol za hišni, rentni, obrtni in osebni davek; preskrbuje prizive proti pretiranim odredbinam in pogrešenim klasifikacijam.
 Urad je skrajno zanesljiv in tajen. Odprto od 9. ure predp. do 1. pop.

NOVO POGREBNO PODJETJE H. STIBIEL in drug se je preselilo na **Corso 49 (Piazza Goldoni)**
 z bogato opremo zavrstni pogreb. in prodajalnice mrtvaških predmetov in vsakovrstnih vencev iz umetnih cvetlic perle, porcelana. — Velika zaloga **voščenih sveč** prodaja na debelo in drobno.

Prodajo se sodi veliki in mali, novi in stari — Campo Marzio št. 14, sodar. 1645

Zaloga obuvala in lastna delavnica
PAVEL VISENTINI
 Trst, ul. Giosue Carducci 31.
 Velika izbira moških in ženskih čevljev. — Poprave se izvršujejo točno solidno in po zmernih cenah

Gattolini & Conti
 TRST, ulica Nuova 45 I. nad.
 Trgov. in obrt. komisije v kupoprodaji zemljišč, nepremičnin, gostilen, pivovarnic, vinotočev, žganjaren in vsake male obrtnije, kakor tudi najemodaj javnih lokalov, dvorcev, stanovanj, skladišč in hlevov.
 Zastopstvo tu- in inozemskih tvrdk.

Zdravljenje krvi
 Čaj „Tisočerni cvet“ (Millefiori)
 Čisti kri ter je izvrstno sredstvo proti onim slučajem, če peče v želodcu, kakor proti slabemu prebavljanju in hemeroidam. Jeden omot za zdravljenje stane 1 K ter se dobiva v odlikovani v lekarni Praxmarer „Ai due Mori“ Trst, veliki trg

Zaloga ovsa in klaje
 Prodaja tudi koruzno perje za postelje
M. ud. ZERQUENIK
 ulica Luigi da Palestrina 2 (ogel ul. Coronea).

Caro & Jellinek
 Družba z omejenim poroštvom
 Internacionalno prevažanje in selitve na vse kraje s posebnimi zaprtimi vozovi.
 Sečeti na Dunaju, v Birminghamu in v Lvovu.
 Telef. 16-27. Trst - Ulica Carraadori 15 - Trst.

G. BUCHER
 (ex drug Drag. Vekjeta)
CORSO št. 36 — TRST
 Kupuje in prodaja dragoceno in dragoceno
 Bogati izbor zlatanine, srebrnine, dragoceno in žepnih ur. Kupuje in zmanjuje staro zlato in srebro z novimi predmeti. — Sprejema naročila in popravlja vsakovrstno, srebrnino in žepne ure. Cene zmerno.

Edina od c. kr. nameštajstva avtorizovana obrt za pokončavanje podgan, miši liče, krjav in vseh vrstov, stonje in vseh drugih živali
CARLO JENULL
 Delavnica in zaloga TRST, ulica Tesa št. 30 prtiličje.

Tovarna in delavnice pohištva in stavbenih izdelkov v **SOLKANU** pri Gorici.
 Lastnik: Leončiči str. Gorica, drž. koled., Solkan

Mizarska zadruga v Solkanu
 Osrednje ravnateljstvo.
 ZALOGE: SOLKAN, TRST, via Caserma 4

Brz.: ZADRUGA - Trst
 Telef. št. 1631 interurban
 Žage v Seteski (Bohinj)
 Letna produkcija K 1.000.000

HOTEL BALKAN 70 sob, elektr. razsvetljava, lift, kopelji CENE ZMERNE. POČKAI & KÖGL. **HOTEL BALKAN**